

**ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ,
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ**

ΔΙΑ ΤΟΝ

ΣΤΡΑΤΟΝ ΤΗΣ ΞΗΡΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ,

ἐκδιδόμενον

ΥΠΟ

ΒΛΑΣΙΟΥ Ι. ΒΑΛΤΙΝΟΥ,

ταγματάρχου τῶν Γεν. Ἐπιτελῶν.

Δυστυχῆς ὁ λαὸς ὁ μὴ θυσιάζων τὸ πᾶν
διὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ. ΔΕΚΕΡ.

ΕΤΟΣ Β. — ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΜΟΥ.

(κατὰ τὴν ὁδὸν Μουσῶν, ἀριθ. 2.)

—
1871.

ΠΡΩΣΣΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὰ πρῶσσικὰ ὄπλα ὑπερίσχυσαν ἐν Σαδόβρα τῷ 1866, ὁ κόσμος ὅλος ἐκπληκτος ἐστράφη πρὸς ταῦτα καὶ ἀνευδότης ἀνεζήτησε τὰς ἀφορμὰς καὶ τοὺς λόγους τῆς πρῶσσικῆς ὑπεροχῆς. Ἀπὸ δὲ τῆς καταστροφῆς τοῦ Σεδάν ἀπαξάπαντες, ἀπονέμοντες τῇ Πρωσσίᾳ τὸ βραβεῖον τῆς στρατιωτικῆς ἐν Εὐρώπῃ ὑπεροχῆς, ἐβρίβηθησαν tête baissée εἰς τὴν ἀπομίμησιν τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτῆς ὀργανισμοῦ.

Ἡ μικρὰ Ἑλλάς δὲν ἠδύνατο νὰ καθυστερήσῃ, καὶ δὴ ἔκτοτε πλεῖστα ὅσα ἐγράφησαν καὶ γράφονται περὶ τῶν στρατιωτικῶν ἡμῶν θεσμῶν, καὶ προκλήσεις πρὸς ἐκπρωσσισμὸν οὐκ ὀλίγαι ἐγένοντο καὶ γίνονται εἰσέτι.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, οὐδόλως ἐρωτωμένους, δὲν ἐννοοῦμεν οὐδὲ νὰ χειροκροτήσωμεν οὐδὲ νὰ μεμφθῶμεν τὸ παράπαν τὰς τάσεις ταύτας· ἐν μόνον μᾶς ἐλύπησε πάντοτε καὶ διαρκῶς μᾶς λυπεῖ, ὅτι οἱ νομίζοντες ἑαυτοὺς δικαιουμένους νὰ συμβουλεύωσι καὶ ν' ἀκούωνται δὲν ἐνόησαν ποσῶς τὴν κοινωνικὴν ἡμῶν κατάστασιν· δὲν ἐμελέτησαν, φαίνεται, ἀρκούντως ὑπὸ φιλοσοφικὴν ἔποψιν, ὅτι ἡ Ἑλλάς πάσχει ἀπὸ νόσον φθισικὴν, ἀποκρούουσαν πάντα πρὸς τοὺς νόμους σεβασμὸν, φρονοῦσι δὲ ὅτι, ἅμα Βουλὴ τις ψηφίσῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ πρῶσσικοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος, οἱ πάντες ἐγένοντο ἐν Ἑλλάδι στρατιῶται, ἐπιλανθανόμενοι ὅτι κοιμᾶται παρ' ἡμῶν ὁ περὶ ἐθνοφυλακῆς νόμος. Ἐλησμόνησαν, ἢ καὶ δὲν ἠρώτησαν

νά μάθωσιν, ὅτι ὁ περὶ ἐφεδρείας τοῦ στρατοῦ νόμος κατέστη περίγελως, ἀφοῦ ἀπεδείχθη διὰ πραγμάτων, ὅτι κατὰ τὸ 1869, ὅτε ἐνομίσθη πρέπον νὰ προσκληθῶσιν εἰς τὰ ὄπλα ἅπαντες οἱ ἐφεδροί, ἐνῶ ἐν τῷ χάρτι ἀνευρίσκοντο πλέον τῶν 11,000 τοιοῦτοι, μόλις, ἂν καλῶς ἐνθυμώμεθα, 68 εὐρέθησαν εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, φρονοῦμεν ἀδιστακτικῶς, ὅτι μελετῶντες τὰ τοῦ πρῶσσιου στρατοῦ, ἢ καὶ παντὸς ἐτέρου, ὀφείλομεν νὰ μὴ περιπίπτωμεν οἰκειοθελῶς εἰς τὸ μέγα λάθος, ἐκπληττόμενοι ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, νὰ νομίζωμεν ὅτι τὰ πάντα μεταφουτεύονται, καθόσον, ὡς τὰ φυτὰ, οὕτω καὶ οἱ ὀργανισμοὶ καὶ οἱ νόμοι ἔχουσιν ἀνάγκη τῆς προσηκούσης αὐτοῖς γῆς, τοῦ κλίματος, τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐπῆρξεν ἐποχὴ, καὶ λίαν σύντομος, καθ' ἣν οἱ ὑπερήφανοὶ τῆς Γαλλίας ἀετοὶ ἐξεφόβιζον τοὺς πάντας, πάντες δὲ πηθικίζοντες τὰ γαλλικὰ ἐφθانون εἰς τὸ γελοῖον συμπέρασμα, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδυμα τοῦ Ζουάβου ἦτο τὸ φέρον τὴν νίκην, ἐπιλανθανόμενοι, ὅτι νικηταὶ κατ' ἐποχὰς ὑπῆρξαν ἅπαντες οἱ στρατοὶ, παντοειδεῖς φέροντες τὰς στολάς.

Ἡμεῖς, μικροὶ καὶ ταπεινοὶ, φρονοῦμεν, ὅτι ἡ νίκη ἐγκεῖται ἐν τῇ ἔμφροντι μελέτῃ τοῦ ἐπωφελεῖσθαι ἀπὸ τῶν σχετικῶν ἀτελειῶν τοῦ ἀντιπάλου, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ προκαταρκτικῆς μελέτης καὶ παρασκευῆς.

Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ πρῶσσιου ὀργανισμοῦ πρόκειται καὶ περὶ ἐκπρωσισμοῦ, δὲν νομίζομεν ἄτοπον νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τεμάχια διατριβῆς τινος γεγραμμένης ὑπὸ Γάλλου καὶ ἰδοῦσης τὸ φῶς ἀκριβῶς τὴν παραμονὴν τοῦ τελευταίου γαλλοπρῶσσιου πολέμου, ἐν ᾗ ὁ γράφων προσπαθεῖ νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν συμπατριωτῶν του εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ πρῶσσιου στρατοῦ καὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν πραγματικῶν λόγων

τῆς ὁσμῆρας προσαυξήσεως τοῦ πρῶσσιου μεγαλείου. Ἐνταῦθα ἐγκεῖται τὸ κύριον ζήτημα, ὅπερ εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ μελετηθῇ ἐμβριθῶς ἐν Ἑλλάδι, ὡς ὄφειλε νὰ μελετηθῇ καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Ὁ γράφων δηλογοεῖ, ὅτι τὸ θέμα ἔχει ἀνάγκη τῶν δλοκλήρων καὶ οὐχὶ ἄρθρων· ἐπιλέγει δὲ ἐν τῷ συντόμῳ αὐτοῦ προλόγῳ, ὅτι «οἱ στρατιωτικοὶ τῆς Πρωσσίας θεσμὸν ἔχουσι πλεονεκτήματα μὴ δυνάμενα νὰ ἀποκρυβῶσιν· ἀνταποκρίνονται δὲ ἐντελέστατα εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ, ἐφ' ᾧ ἐφαρμόζονται. Λογικοὶ ἐν τῇ μορφῇ τῶν, πρακτικοὶ εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῶν, εἶναι πράγματι ἄξιοι μελέτης».

Ταῦτα δὲ γράφων συμβουλεύει τοὺς Γάλλους, καὶ περ ἐμμένοντας εἰς τὰ ἑαυτῶν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς γενικὰς ἀρχὰς, ὅτι ὀφείλουσι νὰ παρατηρῶσι μετὰ προσοχῆς τὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν καὶ ἐπωφελῶνται ἐκ παντὸς ὅ,τι καλόν.

Κατόπιν ὁ ἀρθρογράφος μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν γενικῶν συνθηκῶν τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ πρῶσσιου στρατοῦ. Ἐγκεφαλαίων ταύτας ἀναφέρει, ὅπερ καὶ τοῖς πᾶσιν ἤδη γνωτὸν ὑπάρχει, ὅτι ἡ προσωπικὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς πάντα πολίτην, ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀπολύτως ἢ ἀντικατάστασις, ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ λαμβάνονται ἀποκλειστικῶς οὐχὶ κατὰ θεωρίαν, ἀλλὰ πραγματικῶς μεταξὺ τῶν νέων τῶν ἀνωτέρων κλάσεων, καὶ κυρίως—ἐξαιρέσει τῶν εἰδικῶν ὄπλων—ἐκ τῶν εὐγενῶν· ὅτι πραγματικῶς οὐδέποτε ὁ κληροῦχος φθάνει τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ (1).

(1) Τὸ ἐπόμενον γεγονός παρουσιάζει ἀξιοσημείωτον ἀπόδειξιν. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Βοημίας τοῦ 1866 ὑπαξιωματικοὶ 20 ἢ 25 προήχθησαν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ κατὰ παράθεσιν τῆς περὶ ἐξτάσεων νομικῆς διατάξεως, ἀλλὰ καὶ συνεπέα ἐτέρας ἐν τῷ νόμῳ ἀνα-

Ἐρωτῶμεν ἤδη, εἶναι ἀνάγκη νόμου ὀρίζοντος, ὅτι ἅπαντες οἱ Ἕλληνες εἶναι στρατιῶται, ὅπως ἀληθῶς ὡς τοιοῦτοι, ἀφοῦ κοιμᾶται ὁ περὶ ἐθνοφυλακῆς νόμος, καθ' ὃν πάντες οἱ Ἕλληνες εἶναι ἐθνοφυλακες, ὀφείλοντες νὰ ἀσκῶνται κ.τ.λ.; Ἐρωτῶμεν, εἶναι ἀνάγκη τροποποιήσεως τοῦ νόμου περὶ ἀπογραφῆς, ὅπως ἴδωμεν ἓνα κἂν νέον καλῆς οἰκογενείας τυγχάνοντα τοῦ κλήρου τοῦ στρατευσίμου; Ἄλλ' ἀπατώμεθα· δὲν ὑπάρχουσιν ὀλίγα παραδείγματα, καθ' ἃ δὲν κατώρθωσαν νὰ μὴ παρακινδυνεύσωσιν ὡς υἱοὶ τῶν ἀντιφρονούτων τοῖς δημάρχοις ἡμῶν. *Σὲ ἐπιόσαμεν!* θὰ φωνήσωσί τινες. Ἴδου ποῦ ἔγκειται τὸ κακὸν παρ' ἡμῖν, ἐνῶ ἐν Πρωσσίᾳ δὲν δύναται νὰ συμβῆ τοιοῦτον· διότι πάντες, καὶ τῶν καλῶν καὶ τῶν πτωχῶν οἰκογενειῶν, καὶ τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἀγροτῶν οἱ υἱοὶ, ὀφείλουσιν ἐκεῖ νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα, διότι κατὰ νόμον ἅπαντες εἶναι ἐκεῖ στρατιῶται. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ τοιαῦτα φωνήσαντες δὲν ἀνέγνωσαν ἢ ἐλησμόνησαν, ὅτι καὶ ἐκεῖ τοὺς καταλόγους τῆς ἐτησίου ἀπογραφῆς τοὺς συντάττουσιν αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ καὶ οἱ ἱερεῖς, ὅτι, ἐὰν ἐκεῖ δὲν γίνεται καλπονόθευσις ἐν τῇ κληρωτίδι, οἱ μέλλοντες ν' ἀποτελέσωσι τοὺς πράγματι στρατευσίμους τοῦ ἔτους ἐκλέγονται ὑπὸ ἐπιτροπῆς μικτῆς, αὐτοπρωσώπως βλεπούσης τοὺς νέους κατὰ τὴν σειρὰν τῶν ἀριθμῶν, καθ' οὓς ἐκκληρώθησαν, καὶ ἐπομένως, ἐὰν καὶ ἐκεῖ ἦθελον καὶ θέλουσι, πλεῖστοι ὅσοι τῶν νέων παραμερίζονται ὡς μὴ ἔχοντες τὰ προσόντα τῆς διὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο στρατείας· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τὰ διάφορα στρατολογικὰ συμβούλια ἐξαιροῦσι τοὺς καλοὺς τυχόντας κλήρου, πολλακίς

γεγραμμένης, φερούσης τίτλον «*εἰργαπεριφανῆ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ*». Λοιπὸν ἅπαντες οἱ 25 οὔτοι πρώην ὑπαξιωματικοί, εἴτε ἐθελουσίως, εἴτε πιεζόμενοι ἐξ εἰδικῶν περιστάσεων, ἠμαχάσθησαν ν' ἀποσυρθῶσι.

ἀντικαθιστῶντες τούτους διὰ πραγματικῶς ἀνικάνων. Λοιπὸν ποῦ ἔγκειται τὸ καλὸν ἐν Πρωσσίᾳ; *Εἰς τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας.* Ποῦ ἔγκειται τὸ κακὸν παρ' ἡμῖν; *Εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν νομικῶν διατάξεων ὑπὲρ τῶν φίλων καὶ κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἡμῶν.*

Τὸ ζήτημα τῆς ἀντικαταστάσεως εἶναι ζήτημα κοινωνικόν· ἔχει πλεῖστα ὅσα ὑπὲρ καὶ κατὰ. Ὅπως δὲ κατανοήσῃ τις τὴν ἰσχὺν τῆς διατάξεως ταύτης, δεόν νὰ μᾶς παρακολουθήσῃ, καὶ θέλει ἀνεύρει εὐκόλως τὴν ἠθικὴν ἀφορμὴν, ἣν οἱ Πρῶσσοι ἔχουσι νὰ μὴ δέχωνται τὴν ἀντικατάστασιν.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸ τρίτον ζήτημα, εἰς τὸ τῶν ἀξιωματικῶν.

Ἔμμεν εἰλικρινεῖς. Ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, δὲν ὑφίσταται κοινωνικὴ ἀνεγνωρισμένη διάταξις, χορηγοῦσα προνόμια. Ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὁ τελευταῖος τῶν στρατιωτῶν βλέπει ἀνοικτὸν εἰς ἑαυτὸν τὸ στάδιον τῆς προαγωγῆς, οἱ πάντες δὲ ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγοῦ. Εἶναι κακὸν τοῦτο; Ἀλλὰ τότε διαγράφομεν ἀπὸ τῆς ἱστορίας τὰς ὠραιότερας σελίδας τῆς Γαλλικῆς δόξης, καταφρονοῦμεν τοὺς στρατηγούς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν ἐν ἀρχῇ μικροὶ ἄνθρωποι καὶ ἀναλφάβητοι.

Τινὲς ἴσως μοὶ εἴπωσιν, ὅτι δυνάμεθα νὰ μὴ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν περὶ εὐγενῶν πρωσσικὴν διάταξιν, περιοριζόμενοι εἰς τὰς περὶ προαγωγῆς διατάξεις τοῦ πρωσσικοῦ νόμου, ὅστις χορηγεῖ τοὺς βαθμούς εἰς τὴν ἀποδεδειγμένην ἰκανότητα κατὰ τὰς γιγνομένας δοκιμασίας ἐπὶ ὠρισμένων εἰδικῶν γνώσεων. Αἱ εἰδικαὶ αὗται γνώσεις δὲν ἀποκτῶνται εἰμὴ ὑπὸ τῶν νέων ἐκείνων, οἵτινες ἐμαθήτευσαν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ ἐκτίσαντο ἤδη τὴν πρὸς ταύτας ἀναγκαίαν προκαταρκτικὴν παι-

δείαν, ἥτις καὶ τοὺς χορηγεῖ ἐν Πρωσσίᾳ τὸ δικαίωμα νὰ κατατάττωνται ὡς ἐθελονταὶ ἐπὶ ἐν ἔτος ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ προαγωγῆς.

Μεταφυτευομένης ἐν Ἑλλάδι τῆς ἀρχῆς ταύτης, εὐκόλως παρατηρεῖ τις, ὅτι ἀνάγκη οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ λαμβάνωνται μεταξὺ καὶ μόνων τῶν μαθητῶν τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν εὐελπίδων, ἢ καὶ μεταξὺ νέων τῶν γυμνασίων τελειοδιδάκτων, ἀκρωμένων κατόπιν τὰ στρατιωτικὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ σχολῇ μαθήματα, ὅπερ ἀδύνατον, καθέσον αἱ δύο ἐκπαιδεύσεις δὲν συμβαδίζουσι, ἀτυχῶς δὲ καὶ τελειοδιδάκτοι τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν εἰς ἅπαντα ὕστεροῦσι περὶ τὰς γνώσεις τῆς προκαταρκτικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Τώρα οὐδόλως εἰσέρχομαι εἰς τὰς συνεπειὰς ἐφαρμογῆς νέας τοιαύτης διατάξεως, καὶ ἀφίνω τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς νεωτεριστάς· φρονῶ ὅμως ἀδιστακτικῶς, ὅτι καλῶς ἐφαρμοζόμενοι οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι, χωρὶς νὰ ἐλαττώσωσι τὸν ζῆλον τῶν μὴ εὐτυχησάντων νὰ παιδευθῶσι παῖδες ὄντες, χωρὶς νὰ φέρωσι τὴν ἀπελπίσιαν εἰς τοὺς στερουμένους τῶν ὕλικῶν μέσων πρὸς ἔγκαιρον ἐκπαιδεύσειν, ἔχουσι ἀναγεγραμμένην τὴν περὶ ἰκανότητος διάταξιν, ἥς καλῆς γιγνομένης χρήσεως, ἀνοίγεται τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καὶ ἡ προαγωγή εἰς πάντα εὐπαιδευτον.

Ὁ ἀρθρογράφος, ἐξετάζων μετὰ προσοχῆς τὰ παρ' ἄλλοις ἔθνεσιν ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ συμβαίνοντα, παρατηρεῖ ὅτι αἱ τάσεις τῶν λαῶν ἐπαύσαντο οὗτοι φιλοπόλεμοι, ἀνευρίσκει δὲ ὡς κυρίας ἀφορμὰς τὴν ἐν γένει πρόδοσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν λαῶν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Πραγματικῶς, ὅσῳ ἀναπτύσσεται ἡ πολιτιστικὴ, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἄνθρωπος τείνει εἰς τὸ διὰ ταύτης προάγεσθαι ἐν εὐημερίᾳ, ὅσῳ δὲ τὰ γράμματα γενικεύονται, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ λαὸς παύει ὡν ὄργα-

νον τυφλὸν εἰς χεῖρας τρίτου. Καὶ ὅμως, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀναφέρει, δὲν ἔχει οὕτως ἐν Πρωσσίᾳ.

Ἐν Πρωσσίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Γερμανίᾳ, λέγει, ἡ ἐκπαίδευσις, καίπερ οὐχὶ ἀνέξοδος, ἐπιβαλλομένη ὅμως ὑπὸ τοῦ νόμου, μετεδόθη εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας· ἀρκεῖ δὲ, ὅπως πεισθῇ τις, νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἐν 40,000 νέων στρατευσίμων τῆς Σαξωνίας τῷ 1869, ὅκτῳ καὶ μόνον ἦσαν ἐντελῶς ἀγράμματοι. Ἐπίσης ἐν Πρωσσίᾳ τὰ βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ συμφέροντα, ἅτινα φυσικῶς ἐπιβάλλουσιν εἰς τὰς κοινωνίας μᾶλλον ἢ τὰ ἀγροτικά, εἶναι πάμπολλα καὶ ποικίλα.

Λοιπὸν δικαιοῦταί τις νὰ ἐρωτήσῃ, πῶς ὁ λαὸς οὗτος ἀνέχεται τὰ τόσον παρ' αὐτῷ βαρῆα στρατιωτικὰ ἄχθη, ἔτι μᾶλλον ὀχληρότερα καθιστάμενα διὰ τῶν προνομίων; Πῶς τὰ συμφέροντα ταῦτα, τὰ τόσον ἀλλαγῶ ἐπηρεάζοντα τὴν κοινὴν γνώμην, ἐν Πρωσσίᾳ οὐδεμίαν ἔχουσι ἰσχὺν, οἱ δὲ λαοὶ ὑποτάσσονται εὐχαρίστως εἰς τὴν τόσον ἀπορρόφητικὴν, ἀληθῶς εἰπεῖν, *στρατοκρατίαν*;

Ὁ ἀρθρογράφος, ὀμιλῶν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, τοῦ τόσον ξένου τοῖς λοιποῖς τῆς Εὐρώπης λαοῖς τῆς παρούσης ἐποχῆς, ὁμολογεῖ ὅτι «*τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ συνόλου πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς περιπέλοκου, ἐν ἣ ἢ ζῆ ἡ Πρωσσία· φρονῶν δὲ, ὅτι δύναται νὰ καταδείξῃ ἐν ὀλίγαις λέξεσι τοὺς γενικοὺς χαρακτῆρας τῆς καταστάσεως τῶν πνευμάτων τοῦ πρωσσοῦ λαοῦ, λέγει τάδε· «Ἡ Πρωσσία δὲν ἀφίκετο εἰσέτι εἰς τὴν περίοδον τοῦ βίου, καθ' ἣν ἅπανται αἱ ζωτικῶν δυνάμεις παντὸς ἔθνους συγκεντροῦνται ἐν μόνῳ τῷ ἐσωτερικῷ ὀργανισμῷ. Οἱ Πρωσσοὶ εἶναι λαὸς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς κοινωνικῆς καὶ τοπικῆς μορφώσεως, λαὸς νέος, εὐρισκόμενος εἰσέτι ἐπὶ ταῖς ἐπάλξεσιν, ὅστις αἰσθάνεται, ὅτι ὁ στρατὸς δὲν ἐπαύσατο ὡς ἡ πρώτη συνθήκη τῆς ἐθνικῆς υπάρξεως.*

Σρατὸς καὶ Πρωσσία ἐκεῖ εἶναι ταυτόσημα. Οἱ πάντες ἐκεῖ φρονοῦσιν, ὅτι ὁ στρατὸς ἐμόρφωσε τὴν Πρωσίαν ἐπὶ Φριδερίκου τοῦ μεγάλου, ὅτι ὁ στρατὸς τὴν ἀνέκτησε τῷ 1813, ὅτι ὁ στρατὸς τὴν ἐμεγάλυνε τῷ 1866». Καὶ ἂν ὁ ἀρθρογράφος ἔγραφε δύο μῆνας κατόπιν, βεβαίως ἤθελε προσθέσει «ὁ στρατὸς ἤνωσεν ὑπὸ τὴν Πρωσίαν σύμπασαν τὴν Γερμανίαν.»

«Ἐκαστος λοιπὸν, λέγει ὁ ἀρθρογράφος, ἐν Πρωσίᾳ κατονοεῖ καὶ ἀποδέχεται, ὅτι εἰς τὸν στρατὸν ὀφείλεται τὸ πᾶν διὸ καὶ τιμᾶται ἐκεῖ ὁ στρατιωτικὸς βίος ὡς ἡ πρωτίστη τῆς κοινωνίας τάξις, ὡς ἡ κλεῖς τοῦ θόλου τοῦ ὄλου κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, ὡς ἡ ὑλικὴ καὶ ἀληθὴς ἔκφρασις τῆς ἐθνικῆς ἰσχύος. Ἐντεῦθεν προκύπτει, ὅτι ἐν Πρωσίᾳ ἅπαντες ὑποκύπτουσιν εἰς τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις, ἂν μὴ πάντοτε μετὰ ζέσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ, πάντοτε ὁμως ἐθελουσίως, εὐχαρίστως καὶ ἄνευ δυστροπίας, διότι τὸ ψυχρὸν καὶ λογικὸν πνεῦμα τοῦ βορείου Γερμανοῦ τοῖς δεικνύει, ὅτι ἐν τῷ στρατῷ ἔγκειται ἡ ἰσχύς τοῦ ἔθνους, ἡ ἀσφάλεια αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως ἕκαστος πολίτης φρονεῖ ὑποχρεωτικὸν αὐτοῦ καθῆκον νὰ μὴ παραβλάπη τὸ παράπαν τὴν γενικὴν καὶ κοινωνικὴν ὥθησιν διὰ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ ἀντενεργείας ἢ ἀδιαφορίας.»

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ στρατιωτικὴ τόπου τινὸς κατάστασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῆς κοινῆς γνώμης· ὅπου δὲ αὕτη δὲν ἔχει χαρακτῆρα στρατιωτικὸν καὶ πολεμικόν, ὅπου αὕτη δὲν ἔχει πολιτικὴν σταθεράν καὶ εὐληπτον, τείνουσαν πρὸς τὸ μεγαλεῖον, ἐκεῖ πᾶσαι αἱ προσπάθειαι τείνουσι πρὸς κατὰπτωσιν τοῦ στρατιωτικοῦ ἀξιώματος, πρὸς θηλυπρεπῆ καὶ ἀμέριμνον βίον. Οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ στρατιωτικοὶ οἱ περὶ τὰ πολλὰ ἀσχολούμενοι, λαμβάνοντες ταῦτα ὑπ' ὄψιν, δύνανται νὰ μᾶς εἰπῶσι τί ἐν Ἑλλάδι τρέχει,

καὶ ἂν ἡ ἔλλειψις τοῦ στρατιωτικοῦ τῆς Πρωσσίας ὀργανισμοῦ εἶναι ἡ αἰτία τῆς μὴ στρατιωτικῆς ἀναπτύξεως ἡμῶν.

Ὁ ἀρθρογράφος ἀναγράφει γελοιογραφικὴν τινὰ εἰκόνα τῆς γελοιογραφικῆς, ἄλλως τε δὲ ἀντιπολιτευομένης τότε πρωσσικῆς ἐφημερίδος Kladderathk, ἐν ἣ καλλίστα ἀναφαίνεται ἡ τάσις τῆς Πρωσσίας. Ἡ σκηνὴ παρουσιάζει τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Οἱ ὑπουργοὶ παρίστανται ἐν τῇ βουλευτικῇ συνεδριάσει· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς εἰκόνης ἐπιπέδῳ εἶναι ἐν τῶν γιγαντωδῶν πυροβόλων, ἅτινα ἐξέρχονται τῶν καταστημάτων τοῦ Krupp, εἰς δὲ τὸ βᾶθος ὑπάρχουσι γέφυραι ἀνεστραμμέναι, ἐκκλησίαι βεβλαμμέναι, ὁδοὶ ἀνεσκαμμέναι, κτλ., ὁ δὲ πρόεδρος λέγει· «Κύριοι! Κύριοι! πρέπει νὰ περιορίσωμεν τὰ ἐξοδὰ μᾶς· ἔχομεν ἐκεῖ πέραν πλῆθος σχολείων, πλῆθος ὁδῶν καὶ διωρύγων, ἅτινα ἅπαντα ἀξίζουσι ποσὰ μυθῶδη, καὶ ὁμως οὐδέποτε μᾶς ἔφερον σπιθαμὴν γῆς εἰς τὴν χώραν ἡμῶν». Πρόσκησις λοιπὸν χώρας, ἰδοὺ ὁ μέγας σκοπὸς τῶν πολιτικῶν τῆς Πρωσσίας, ἰδοὺ ἡ διαρκὴς τάσις τοῦ Πρωσσικοῦ λαοῦ, ἰδοὺ ἡ ἀφορμὴ, ἣτις καθιστᾷ ἅπαντας τοὺς Πρωσσοὺς στρατιώτας, ἰδοὺ τὸ καθιστῶν τὸν πρωσσικὸν στρατὸν ἐνθερμον θιασώτην τῆς νίκης. Ὁ Πρωσσοσ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ ἀρθρογράφος, δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἀφίκετο εἰς τὸ τέρμα τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ, ὅπως, ἀπομιμούμενος τὸν ἐκ τοῦ ἐμπορίου ἀποσυρόμενον, ἀναπαυθῆ, ἐξαπλούμενος ἐπὶ τῶν μαλθακῶν προσκεφαλαίων. Τὰ πάντα ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ καὶ διὰ τὸν στρατόν.

Ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὰς περὶ στρατοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατούσας ιδέας, δὲν ἀργοπορεῖ νὰ μάθῃ, ὅτι θεωροῦνται οἱ στρατιωτικοὶ ὡς κηφῆνες καὶ βδέλλαι ἀπομυζῶσαι τὸ αἷμα (τὸν πλοῦτον) τοῦ ἔθνους. Ἄς ρίψῃ δὲ ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτου τὸ βλέμμα εἰς τὰς κατὰ καιροὺς συζητήσεις ἐν τοῖς βουλευτικῇ

ρίοις ἡμῶν, καὶ ἄς εἶπῃ ἡμῖν, ἂν, ἐκτὸς γλίσχρων μέσων ἀπολύτου συντηρήσεως πρὸς διατροφήν τοῦ στρατοῦ, χορηγῶνται ἐνός λεπτοῦ ποσὰ ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ στρατοῦ.

Συμφωνῶ πληρέστατα μὲ τοὺς φωνάζοντας περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ πρωσσικοῦ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὁμῶς ὑπὸ τὴν ῥητὴν αἴρουν τῆς ταυτοχρόνου εἰσαγωγῆς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἐξόδων ἀναλόγων τῶν ἐν Πρωσσίᾳ, κατανάλισκομένων ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ. Ἀκούσατε τί λέγει ὁ ἀρθρογράφος Γάλλος, ὃν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν. «Εἶναι ἀνωφελές νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς πρακτικῆς λογικῆς καὶ τῆς ἐπιμονῆς, ὅπερ προΐσται εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ. Ἐν ὧρᾳ εἰρήνης τὸ πᾶν προητοίμασται διὰ τὸν πόλεμον, ἐν τῷ ἀπολύτῳ ὀρίῳ τῶν προβλέψεων καὶ εἰς τρόπον, ὥς νὰ ἐλαττωθῶσιν ἐν τῷ ἐλαχίστῳ τὰ ἀναγκαίως εἰς τὴν ἀπλὴν τύχην ἀφιέμενα. Οὕτως ἡ Πρωσσία, διδαχθεῖσα ὑπὸ τῆς σκληρᾶς πείρας τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀγώνων, προετοιμασθεῖσα ἀπὸ πολλοῦ χρόνου διὰ ἐργασίας κανονικῆς καὶ συνεχοῦς, ὑπέκρουσα, ὡς εἶπεῖν, εἰς λογικὴν παραφορὰν, κατῶρθωσεν, ὥστε ὁ στρατὸς αὐτῆς, μετὰ περίοδον εἰρήνης πλέον τῶν 50 ἐτῶν, νὰ τεθῆ κατόπιν ἐκστρατείας ὀλίγων ἡμερῶν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν κατεχόντων τὴν πρώτην θέσιν.» Ὁ ἀρθρογράφος, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν, γράφει ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ γαλλοπρωσσικοῦ πολέμου, καὶ ἐννοεῖ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1866· ἂν δ' ἔγραφεν ἐφέτος, ἤθελεν ἀντικαταστήσει τὴν τελευταίαν παράγραφον διὰ τῶν ἐξῆς· «νὰ καθέξη τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν στρατῶν τῆς Εὐρώπης, ὅ ἐστιν ὅλου τοῦ κόσμου.»

«Φρόνιμος ὁ στρατὸς εἰς τὰς τροποποιήσεις, διατηρῶν τὰς ῥιζικὰς αὐτοῦ ἀρχάς, ἀλλὰ ἀείποτε βελτιῶνων αὐτὰς ἐν τῇ

λεπτομερεῖᾳ τῶν, προβαίνει ἐν τῇ ὁδῷ τῆς προόδου βήματι συνεχεῖ, ἀνευ πηδημάτων· ἔχει διαρκῶς ὑπ' ὄψιν ὡς κύριον σκοπὸν τὴν κυρίαν ἀφορμὴν τῆς ὑπάρξεως τῶν στρατῶν, ἧστοι τὸν πόλεμον». Τοιοῦτος ὁ πρωσσικὸς στρατὸς.

Ὁ ἀρθρογράφος, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ, μνημονεύει τὸ κατώτερον ἀπόσπασμα ὁδοιπορικοῦ ἐν Γερμανίᾳ ἐνός τῶν ἐπιστήμων στρατιωτικῶν τῆς Γαλλίας· «Τὰ στρατεύματα ἐν Πρωσσίᾳ ἔχουσι πάντοτε ἐν ταῖς ἀποθήκαις πᾶν τὸ χρειῶδες δι' ἐκστρατείαν, ὑδρίας, σκευὴ μαγειρικὰ, ἐργαλεῖα, σκηνάς κτλ. Οὕτω, ἐνῶ ἐν ὧρᾳ εἰρήνης τὰ στρατεύματα ἡμῶν (ἐννοεῖ τὰ γαλλικὰ) ἀποχωρίζονται, ἀφοπλίζονται, μένουσιν ἀνευ στρατηγῶν, ἀνευ πολεμικῶν ἐφοδίων, καὶ ἀνευ πολεμικοῦ πνεύματος, τὰ πρωσσικὰ στρατεύματα μένουσι διαρκῶς συγκεκροτημένα εἰς στρατιωτικὰ σώματα, ὀδύναται νὰ συναχθῶσιν ἐντὸς δις ἢ τρίς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ κύρια τοπικὰ σημεῖα καὶ νὰ ἐργασθῶσιν ἐν τῷ ἅμα.

» Καὶ αὐταὶ αἱ τῶν λόγων σκευάμαξαι εἶναι ἔτοιμοι. Ἀληθῶς πλείστοι στρατιῶται ἀπουσιάζουσιν ἐπ' ἀδείᾳ ἐκτεταμένη κατ' ἔτος, ἀλλὰ τοὺς ἀνακαλοῦσι πάραυτα· καὶ ἐπειδὴ αἱ ἀδείαι αὐταὶ δίδονται εἰς στρατιώτας πολίτας, μεταβαίνοντες εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἕκαστον σύνταγμα εὐρίσκειται ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐπαρχίας, ἐξ ἧς πορίζεται τοὺς στρατευσίμους, οἱ ἐπ' ἀδείᾳ εὐρισκόμενοι τάχιστα προσέρχονται, ἅμα ἀνακληθῶσι.»

Ἀναγράφων ὁ ἀρθρογράφος τὰς γραμμὰς ταύτας ἐπιφωνεῖ, καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἤδη μελετῶντες τὰ πρωσσικὰ· «δὲν φαίνεται ὅτι ἀναγινώσκει τις εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας ἐκτίμησιν τῶν ὑπὸ τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ χθὲς γενομένην; Καὶ ὅμως αἱ γραμμαὶ αὐταὶ φέρουσιν ἡμερομηνίαν πρὸ ἑκατον-

τακτηρίδος, καὶ εἶναι ἔργον τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ **Guibert**.
 Ἐξετάζων κατόπιν τὰ τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῶν τοῦ Πρωσσικοῦ στρατοῦ, λέγει ὁ ἀρθρογράφος· «Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ εὐρίσκειται ὁ βασιλεὺς, οὐχὶ ἀπλῶς ἀρχηγὸς κατ' ὄνομα, ἀλλ' ὁ πρῶτος στρατιώτης, ὁ πραγματικὸς ἀρχιστρατηγός.—Εἶπομεν ἤδη ἐν ἀρχῇ, ὅτι ἡ Πρωσσία δὲν εἶναι τόπος ἔχων στρατὸν, ἀλλὰ στρατὸς ἔχων τόπον τινά· ἤδη προστιθέμεθα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἰδέας ταύτης, ὁ βασιλεὺς πρὸ παντὸς ἄλλου εἶναι στρατηγὸς ἐπὶ θρόνου. Στρατιωτικὸς τὴν ψυχὴν, πεπρωτισμένος μὲ φυσικὴν ἐνέργειαν, συντρέχουσαν ἐντελέστατα τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, εἶναι ὁ διαρκὲς ἐπιθεωρητὴς τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ. Ὑποστηρίζομενος ὑπὸ βοηθῶν, ὧν ἐδοκίμασε τὴν ἀξίαν, μεθ' ὅλην τὴν μεγίστην προσωπικὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὸ προηγούμενον τῶν ἐπιτυχιῶν αὐτοῦ, δὲν ἐπιζητεῖ νὰ τοῖς ἐπιβάλλει τὴν θέλησίν του ἐπὶ παντὸς πράγματος, καὶ νὰ ἀντικαθιστᾷ αὐτοὺς εἰς τὰ καθήκοντά των, καὶ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτῶν. Οὕτως ἕκαστος ἀναλαμβάνει τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ μέρος τοῦ φορτίου καὶ τὸ διανέμει κατόπιν μεταξὺ τῶν ὑποδεεστέρων αὐτοῦ. Οἱ βοηθοὶ τοῦ βασιλέως εἶναι 1ον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ, ἀσχολούμενος περὶ τὰς προκαταρκτικὰς μελέτας καὶ τὴν σπουδὴν καὶ προετοιμασίαν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ τινος ἐνδεχομένου θεάτρου πολέμου· 2ον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατιωτικοῦ γραφείου τοῦ βασιλέως, κύριον καὶ μόνον μέλημα ἔχων τὰ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀξιωματικῶν παντὸς βαθμοῦ· καὶ 3ον ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, ἀσχολούμενος περὶ τὰ στρατεύματα, τὴν διαχείρισιν καὶ τὸ ὕλικόν. Ἡ διανομὴ αὕτη τῆς ἐργασίας, ἣτις δίδει καὶ ἀφίνει ἐκάστῳ τὸ μέρος αὐτοῦ, εἶναι ἐπίσης ἐν τῶν οὐχὶ σμικρῶν στοιχείων τῆς ἰσχύος, συντελεῖ δὲ τὰ μέγιστα εἰς τὸ

νὰ κρατῆ τοὺς τε ἀνδρας καὶ τὰ εἶδη πάντοτε ἐν καλῇ καταστάσει. Πάντες ἀκόπως συντελοῦσιν εἰς τὸ καλὸν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῶν. Ἐν Πρωσσίᾳ δὲν βλέπει τις τὰς ἀναποφεύκτους ἀλλαγὰς προσωπικότητος, αἵτινες συγκεντροῦσιν εἰς ἑαυτὰς τὴν εὐθύνην ὁλοκλήρου ὑπηρεσίας, καὶ συχνάκις ὑποκύπτουσι μὴ ἀντέχουσαι. Ἐν Πρωσσίᾳ, ἅμα ἢ πρὸς ἐνέργειαν στιγμὴ ἐπέληθη, τὸ πᾶν εἶναι παντέτοιμον, ἄνευ τιναγμῶν, καὶ ὡς εἶπεῖν ἄνευ αὐξήσεως ἐργασίας».

Ἐρωτῶμεν ἤδη τοὺς διδάσκοντας ἡμᾶς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ πρωσσικοῦ συστήματος, ἐμελέτησαν τὸν μηχανισμόν τοῦτον; Ἄν ἦναι εἰλικρινεῖς, θέλουσιν ἀποκριθῆ, ὄχι, καὶ θέλουσιν ἐπιπροσθέσει, ὅτι ἐν Ἑλλάδι προεξάρχει εἰς πάντα τὸ **ΕΓΩ**. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅσον καὶ ἂν ὑποκριθῶμεν, ὅτι ὀφέποτε διορισθῆ τις ἡμῶν εἰς ὑπηρεσίαν τινὰ, τὰ πάντα ἐπιζητεῖ νὰ συγκεντρώσῃ εἰς ἑαυτόν· ἀφίνω δὲ κατὰ μέρος, ὅτι πάντες, ἂν οἱ νόμοι καὶ τὰ **B.** διατάγματα δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ **ΕΓΩ**, τὰ παραμερίζομεν καὶ τὰ καταπατοῦμεν. Οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι ἄχρις ὥρας κατενόησε τὴν σχετικὴν εὐθύνην, τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν ὀργανικῶν διαταγμάτων σχετικὴν διανομὴν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τοὺς λόγους τοὺς προκαλέσαντας τὴν διανομὴν ταύτην. Πάντες περιορίζομεθα εἰς τὸ **ΕΓΩ**. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐὰν τις διορίζηται εἰς τινὰ θέσιν ἀπὸ τῆς κατωτάτω μέχρι τῶν ἀνωτάτων τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας, αὐτὸς καὶ ἡ θέλησίς του ἐννοεῖ νὰ ἦναι τὸ πᾶν καὶ ἂν δὲν καταπατήσῃ ἀυστόλως τὸν νόμον καὶ τὰ **B.** διατάγματα, ταῦτα μὲν αὐθωρεῖ ἀντικαθιστᾷ, ἐκείνου δὲ τὴν τροποποίησιν αἰτεῖται ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἐὰν τύχῃ ὑπουργός, πολὺ δὲ ἀδιαφορεῖ καὶ πρὸς τοῦτο· ὅθεν καὶ πλείστα ὅσα δίκαια γινῶνται εἰς βῆρος τοῦ δημοσίου ταμείου. Ὑπὸ γενικὴν

λοιπόν έποψιν λαμβανομένου τοῦ πράγματος, διότι βεβαίως δέν ἀρνούμεθα καί ἐξαιρέσεις τινάς, τὸ ΕΓΩ προίσταται εἰς πᾶσαν ὑπηρεσίαν, καί ἀπόλυτος μοναρχία ἐγκαθιδρύεται τοῦτο, οὐδεμία δὲ φωνή ἄλλη ἢ ἡ τοῦ ΕΓΩ δύναται νὰ ἀκουσθῆ. Ἄπαντες οἱ λοιποὶ ὑφιστάμενοι δεόν νὰ ὦσι σιωπηλὰ ὄργανα, οὐδέν δυνάμενα νὰ προτάξωσιν ὑπὲρ τοῦ νομίμου καί τοῦ δικαίου. Δέν λέγομεν δὲ ἡ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, ἐπιπροσθέτοντες, ὅτι τόσον κακὰ ἐσυνήθισαμεν εἰς τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐγωτικῆς διοικήσεως, ὥστε εἶναι πανθομολογούμενον, ὅτι, ὅσᾱκις εὐρέθησαν ὑπουργοὶ ἢ προϊστάμενοι τείνοντες ὑπομονητικὸν καί εὐνουν τὸ οὖς εἰς τὰς ὑπὲρ τοῦ νόμου ἢ τοῦ δικαίου παρατηρήσεις τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν, ἐξετιμήθησαν ὡς ἑτεροκίνητοι.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὸ πρῶσσικὸν σύστημα τῆς γενικῆς διευθύνσεως, καί ἴδωμεν τὸ δυνατόν τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ γραφείου διαχειρίζεται τὰ τῶν ἀξιωματικῶν πατρὸς βαθμοῦ. Κρίμα, ὅτι ἡ συζήτησις δέν εἶναι διαλεκτική, διότι πολὺ ἐπεθυμοῦμεν νὰ μάθωμεν, τί ἤθελον εἶπει περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οἱ προασπισταὶ τοῦ πρῶσσικοῦ συστήματος, ἐννοοῦμεν δὲ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐφαρμογὴν του. Δέν εἶναι δὰ ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὁ διαχειριζόμενος τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ. Ἡμεῖς εὐρίσκομεν τοῦτο καί λογικὸν καί σύμφωνον πρὸς τὸ σύνταγμα, διότι κατὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἀρχει τοῦ στρατοῦ, ὁ βασιλεὺς ἀπονέμει τοὺς βαθμοὺς τῶν ἀξιωματικῶν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους. Παραδέχονται οἱ φίλοι τὴν διανομὴν ταύτην τῆς διαχειρίσεως, καθ' ἣν ὁ ἀξιωματικὸς ἀπὸ μόνου τοῦ βασιλέως ἐξαρτᾶται; Ἄν ἕκαστος πιστεύσῃ ὅτι ἔσεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἰδιαίτερου στρατιωτικοῦ γραφείου τοῦ βασιλέως, πιστεύομεν ὅτι ἕκαστος ἰδίᾳ συμφωνεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς καὶ μὴ

νος ἔσεται ὁ τοιοῦτος, θέλει παρουσιασθῆ ὁμόφωνος ἢ ἀρνήσις τῆς ποιαύτης ἀρχῆς, ἀρνήσις στηριζομένη ἐν αὐτῷ τῷ συντάγματι, καθ' ὃ οὐδεμία πρᾶξις τοῦ βασιλέως ἰσχύει, ἐὰν μὴ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ, ὅστις καὶ συνταγματικῶς ὑπάρχει ὁ πραγματικῶς ὑπεύθυνος, ἀνευθύνου ὄντος τοῦ βασιλέως ἀπολύτως. Ὁ δ' ὑπεύθυνος χαρίζεται μὲν εἰς τὰς βασιλικὰς ἀπαιτήσεις, δέν παραχωρεῖ δὲ παρ' ὅ, τι ἀνβούληται.

Ἄλλ' ἐν Πρωσσίᾳ ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἐκεῖ, κατὰ τὸν ἀρθρογράφον, τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα καί τὸν πολιτικὸν αὐτῆς ὀργανισμόν. Ἐκεῖ οἱ νόμοι, οἱ διέποντες τὰ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀξιωματικοῦ, δέν εἶναι ἀρκούντως ὀρισμένοι· δύναται τις μάλιστα νὰ εἶπῃ, ὅτι εἶναι μᾶλλον ἔθιμα ἢ νόμοι, καί ὅτι κατ' οὐσίαν ἡ καλὴ θέλησις ἀποτελεῖ τὸν δεσπύοντα καί διευθύνοντα κανόνα· καί ὁμοίως μεθ' ὀπόσης φροντίδος, μεθ' ὀπόσης μερίμνης, μεθ' ὀποῦ αἰσθημάτων σπουδαιότητος τὸ σύστημα τοῦτο ἐφαρμόζεται ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος! Ὁ βασιλεὺς θεωρεῖ τὸν στρατὸν ὡς ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα, ὡς τὸ ἐν τῷ κράτει κράτος αὐτοῦ, τίθησθαι δὲ εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ ὀργανισμοῦ του, εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσωπικοῦ του, ἔλθῃ τὴν φροντίδα, ἣν ἔχει πᾶς τις πρὸς συντήρησιν ὀπλοῦ, ἀφ' οὔ, ἐν δεδομένη στιγμῇ, ἐξαρτᾶται ἡ κοινὴ σωτηρία. «Οὕτως ἐν Πρωσσίᾳ πᾶν τὸ σχετιζόμενον μετὰ τὸ προσωπικὸν τῶν ἀξιωματικῶν διαχειρίζεται ἀπ' εὐθείας μετὰ τὸν βασιλέως καί τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ στρατιωτικοῦ γραφείου, βοηθουμένου ὑπὸ 4 ἀξιωματικῶν καί ὑπὸ 30 περίπου ὑπαλλήλων. Καί περ δὲ τοῦ προσωπικοῦ τούτου θεωρουμένου σμικροῦ, δέν ὑπάρχει ἀξιωματικὸς, ὅστις νὰ μὴ γνωρίζηται προσωπικῶς ἐν τῷ γραφείῳ τούτῳ.»

Ὁ δεύτερος κρίκος τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῶν τοῦ στρα-
ΕΛΛΗΝ. ΣΤΡΑΤ. ΦΥΛ. ΙΘ' Τ. Α' 2

τοῦ εἶναι ἐν Πρωσσίᾳ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ· Ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ ἐκεῖ πέραν εἶναι ὄλως ἐπιστημονικῆ, δυσκόλως κατανοουμένη ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα ἡ τε Βουλὴ καὶ αὐτὸς ὁ στρατὸς δὲν ἐννοοῦμεν πῶς δύνανται νὰ μισθοδοσῶνται, νὰ βαθμολογῶνται, νὰ προάγωνται ἀξιοματικοὶ τῶν ἐπιτελῶν, ὅπως ἀπλῶς καὶ μόνον μελετῶσι σχέδια πολέμων, ἱστορίας ἐθνῶν, περιφερόμενοι δὲ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους συλλέγῃσι πληροφορίας στρατιωτικὰς, τοπικὰς στατιστικὰς, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τοῦτο δὲ εἶναι ἀνυπόφορον, καὶ τότεν καλὰ τὸ αἰσθανόμεθα ἐν Ἑλλάδι, ὥστε, ὅτε πρὸ μικροῦ ὑπουργός τις τῶν στρατιωτικῶν ἠθέλησε νὰ δώσῃ τοιαύτην τινὰ ἀσχολίαν εἰς τοὺς ἀξιοματικοὺς τῶν Γ. ἐπιτελῶν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, πάντες μὲν ἐγέλασαν, συστῶμως δ' ἐβρίφθησαν κατὰ τοῦ σώματος τούτου, καὶ κατεσύντριψαν τὴν κυριωτέραν βᾶσιν τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ ὑπάρξεως. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ ἀξιοματικοὶ οὗτοι δὲν εἶναι τὸ ἰδανικὸν ἄκρον ἄωτον τοῦ στρατοῦ ἡμῶν, ἀλλὰ μὴ δὲν ἠθέλαμεν εἶπει ταῦτα καὶ κατὰ τῶν ἀγλαϊσμάτων τοῦ στρατοῦ, τῶν μὴ τυχόν εἰς τὸ σῶμα τοῦτο μετατεθέντων; Τῆ ἀληθείᾳ εἶμεθα νόστιμοι, θέλοντες μισθοὺς καὶ βαθμοὺς εἰς ἀξιοματικούς καθημένους καὶ ἰδίᾳ ἐργαζομένους διὰ πράγματα, ἅτινα πιθανὸν ποτὲ νὰ μὴ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄς κηρυχθῆ τοῦλάχιστον ἅπαξ πόλεμος, καὶ τότε ἔχομεν καιρὸν καὶ μελέτας νὰ κάμωμεν, καὶ τὰς χώρας τῶν ἐνδεχομένων πολεμίων νὰ γνωρίσωμεν. Ἐπειτα, διὰ τί νὰ ἦναι Ἐπιτελεῖς ὁ Α καὶ ὄχι ὁ Β; Ἐγὼ προτιμῶ τὸν Γ, καὶ ἐπειδὴ ὁ Α ἔχει προστάτας, ὁ Β δὲν δέχεται, ὁ Γ δὲν εἶναι δεκτός, κάτω τὰ πάντα.

Ὁ τρίτος κρίκος εἶναι ὁ ὑπουργός τῶν στρατιωτικῶν, ὅστις, ἐλεύθερος ὡς πρὸς τὴν φροντίδα τοῦ καταλλήλου τῶν ἀξιοματικῶν, ἐλεύθερος ὡς πρὸς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν τοῦ

ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ, ὅθεν παράγεται πᾶν ὅ,τι χρειῶδες διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐν ὥρᾳ πολέμου, διαχειρίζεται τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ, τὸ ὕλικόν κτλ. Ἐξω τούτων, τὰ λοιπὰ τὰ εὐρίσκει παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ ἀρχηγῷ τοῦ ἐπιτελείου παρὲν ἡμᾶς.

Ἀκολουθοῦντες τὸν ἀρθρογράφον, εὐρίσκομεν παρ' αὐτῷ τὰ ἐπόμενα:

Ἄς παρατηρεῖ τις, τὸ πᾶν σχεδὸν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐν Πρωσσίᾳ· οὕτω δὲ φθάνει τις εἰς τὸ ἐρωτᾶν, ἂν μὴ ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια ἐπηρεάζει πέραν τοῦ πρέποντος ἐπὶ τὴν ἀξίαν τοῦ στρατοῦ. Εἰλικρινῶς εἶπειν, εἶναι δύσκαλον νὰ ἀπακριθῆ τις ἀκριβῶς εἰς τοῦτο. Βεβαίως ἡ ἐνέργεια αὕτη, ἡ ὑποστήριξις, ἦν εἶναι τις πάντοτε βέβαιος ὅτι εὐρίσκει ἐν τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ, ἐπὶ πολὺ σημαίνουσιν· ἀλλ' ἡ ἐργασία τῶν διαφόρων ὀργάνων ἐνεργεῖται μετὰ τοσαύτης εὐκολίας, ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἀποκρίνεται τόσον καλῶς εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀπαιτήσεις, ὥστε εἶναι ἐπιτετραμμένον τὸ ὑποτιθέσθαι, ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀνωτάτου μοχλοῦ δὲν θέλει εἶσθαι αἰτία αἰσθητῆ ἐξασθενήσεως τῶν στρατιωτικῶν τῆς Πρωσσίας.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ εἰσέτι περὶ ἀξιοματικῶν ἀντιλοῦντες ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς.

Ἐν Πρωσσίᾳ ἡ προαγωγὴ εἶναι ταχίστη, οἱ δ' ἀξιοματικοὶ ἀπάντων τῶν ὅπλων καὶ κλάδων φαίνονται νέοι διὰ τὸν παρ' αὐτῶν κατεχόμενον βαθμόν. Πολλοὶ λόγοι συντελοῦσιν εἰς τοῦτο· καὶ τὸ μὲν συντελεῖ εἰς τοῦτο τὸ σύστημα τῆς στρατολογίας τῶν ἀξιοματικῶν, ὅπερ ταχέως τοὺς προάγει, καθόσον καὶ πεπαιδευμένοι κατατάσσονται καὶ διαρκῶς ἐκπαιδευόμενοι προάγονται κατ' ἀρχαιότητα μὲν, ἀλλὰ κατόπιν σπουδαίων διαγωνισμῶν, ὧν οὐδεὶς σχεδὸν φαίνεται ἀνάξιος· τὸ δὲ διὰ τῆς ἰδιαιτέρας φροντίδος, ἣν ἔχουσιν ἐν Πρωσσίᾳ

εἰς τὸ νὰ μὴ διατηρῶσιν ἢ τοὺς ἀνδρας τοὺς ἔχοντας εἰσέτι ὄλας αὐτῶν τὰς σωματικὰς δυνάμεις. Ἡ δὲ κένωσις τῶν θέσεων, ἐπιτρέπουσα τοὺς ταχεῖς προβιβάσμοις, ἀποτελεῖται τὸ μὲν διὰ τῆς εἰς ἀποστρατεῖαν μεταβάσεως καὶ διὰ τῶν ἀποβιώσεων, εἴτα δὲ διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ παραιτήσεως πλειστων νέων ἀξιωματικῶν, αἰτινες, λαβόντες τὸ στρατιωτικὸν βᾶπτισμα, ἐπανέρχονται εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον· τέλος διὰ πληθῆος θέσεων καθαρῶς τιμητικῶν, εἰς ἃς ἀποσύρονται πλειστοὶ ἀξιωματικοί. Ἡ τῶν τελευταίων ἀποχώρησις ὡς καὶ τῶν λοιπῶν νέων, ὅπως κατανοητῆ ἐν Ἑλλάδι, δέον νὰ σκεφθῶμεν, ὅτι ἐν Πρωσσίᾳ οὐδεὶς σχεδὸν ὑπάρχει ἐν τῷ στρατῷ ἀξιωματικὸς θεωρῶν τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὡς βίασπιστικὴν· διότι πάντες ἔχουσιν ἰδίαν περιουσίαν· ἄλλως ὁ θέλων κερδαίνειν τὸν βίον αὐτοῦ, εὐρίσκει ἀνοικτὰς θέσεις πολιτικῆς ἀρκούντως παραγωγούς, ἀφιερωμένας εἰς μόνους τοὺς ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀποχωροῦντας. Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι ἀτυχῶς οὐχὶ μόνον τοῦτα δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ κατορθωθῆ, ἀλλὰ οὐδὲ τὸ σταθερὸν τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων καταρθώθη εἰσέτι, διότι οὕτω κλείεται ἡ θύρα τοῦ εὐχαριστεῖν τοὺς πολιτικούς φίλους καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν. Οὐδὲ δύναται τις νὰ μεμφθῆ τὸν Ἑλληνα ἀξιωματικόν, περιοριζόμενον ν' ἀποζῆ ἀπὸ τοῦ γλίεχρου μισθοῦ αὐτοῦ καὶ σφιγκτὰ τὸν βαθμὸν αὐτοῦ κρατοῦντα, καθόσον πτωχὸς ἦτο, πτωχὸς εἶναι, πτωχὸς ἔσεται καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του πάντας, διότι οὐδὲν ἄλλο ἔχει ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου. Ἀπόδειξις δὲ τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου ἡμῶν ἔστω καὶ τὸ ἑξῆς.

Ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι μεταβολῆς αἱ στρατιωτικαὶ συντάξεις ἤξησαν, ἐδόθη δὲ καὶ δικαίωμα ἀποχωρήσεως ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας μὲ βαθμὸν ἀνώτερον, καὶ ὅμως ὀλίγιστοι ἀποσύρονταν διότι, στεροῦμενοι ἰδίων χρηματικῶν μέσων, ἀπὸ τοῦ

δημοσίου δὲ ταμείου περιμένοντες τὸν ἄρτον αὐτῶν, βλέποντες πτωχὸν καὶ πολλὰκις κενὸν τὸ ταμεῖον, δὲν ἀποτολμῶσι νὰ ἀποσυρθῶσι καὶ ν' ἀναγκασθῶσι νὰ πωλῶσι τὰς συντάξεις τῶν μὲ ἔκπτωσιν 10—30 0/0, ὅπως ἀποζῶσιν.

Ἀναπτυχθέντες ὅσον ἔνεστι βράχιον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀνάγκης τῆς εἰσαγωγῆς νέου στρατιωτικοῦ συστήματος ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἰδίως τοῦ Πρωσικοῦ, ἐπιλέγομεν μετὰ τοῦ ἀρθρογράφου, ὃν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ σκεπτόμενος τὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέων στρατιωτικῶν συστημάτων ὀφείλει νὰ ἐξετάζη τὰς βαθεῖας διαφορὰς τῶν λαῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ὀργανισμῶν, νὰ μὴ λησμονῆ δὲ πρὸ πάντων, ὅτι οἱ στρατιωτικοὶ θεσμοὶ δὲν εἶναι ἔργον ἐμπειρικόν, ὅτι δὲν ἐφαρμόζονται ἀτιμωρητὶ εἰς πάντα τόπον, καὶ ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ ἦναι ἡ νόμιμος καθιέρωσις τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὡς ἀνταποκρινόμενα ἀπὸ τὸ βέλτιστον πρὸς τὸ ἰδιαίτερον πνεῦμα τοῦ ἔθνους, ἐφ' οὗ πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῶσι.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπιλέγομεν μετὰ τοῦ ἀρθρογράφου, ἰδίᾳ δὲ ἐπιπροστιθέμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ τὰδε.

Δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψις καλῶν στρατιωτικῶν θεσμῶν ἡ ἀφορμὴ τῆς μὴ καλῆς τῶν στρατιωτικῶν μᾶς καταστάσεως, δὲν εἶναι ἀνάγκη πρωστικῆς Landwehr, διότι ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ὅτι ἡ Ἐθνοφυλακὴ ἐν τῷ νόμῳ ἡμῶν περὶ ἐξοπλίσεως καὶ ἐξασκήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἦτις καὶ δι' αὐτοῦ διατρεῖται εἰς μεταβατικὴν (ὅπερ Landwehr 1η ban) καὶ εἰς καθεστηκυῖαν (Landwehr 2α ban) — δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψις τοῦ τῆς πανστρατίας (Landstourm) θεσμοῦ, ὃν ἐπίσης ἔχομεν. . . ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ μᾶς ἐλλείπει καὶ χολαίνομεν καὶ θέλομεν χολαίνειν διαρκῶς, ἐν ὅσῳ μᾶς λείπει, εἶναι **ΤΟ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΕΝΑ ΣΕΒΑΣ**.

Ἐξ ὧν, ὅσα ἐγράψαμεν, πιστεύομεν ὅτι ὁ ἀναγνώστης θέλει ἐξαγάγει τὸ καθαρὸν καὶ ἀληθές συμπέρασμα, ὅτι δὲν ἀπορρινωμένα κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πρῶσσικοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὅτι, ὡς γε νῦν ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα, καὶ τοῦτο θέλει ναυαγήσει, ὡς ἐναυάγησε πᾶν ὅτι ἕτερον ὥστε πραγματικῶς θεωροῦμεν ματαιοπονίαν τὴν περὶ ἀλλαγῆς στρατιωτικοῦ συστήματος σκέψιν,

Εἰς ΜΗ ΠΡΩΤΟΝ ἸΔΩΜΕΝ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΠΙΣΤΩΣ ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΟΝ

B. I. ΒΑΛΤΙΝΟΣ,
ταγματάρχης τῶν Γ. Ἐπιτελῶν.

ΠΕΡΙ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΩΝ ΝΑΥΑΓΟΥΝΤΩΝ.

Τὰ κατορθώματα τῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἡμῶν ἐταιρίας, ἦτοι τὸ ναυάγιον τοῦ ἀτμοπλοίου Πανελληνίου κατὰ τὸ 1866, καθ' ὃ εὐτυχῶς ἄκρας οὔσης νηνιμίας ἀφ' ἐνός, ἀλλὰ καὶ λαμπροτάτης ἀφ' ἑτέρου σελήνης, τὸ φῶς αὐτῆς ἐπεχεύσθη, δὲν ἐπῆλθεν εἰς τοὺς ἐπιβάτας ἕτερόν τι δυστύχημα πλὴν τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐπὶ τὰς ἀκτὰς τῆς στερεᾶς ἐγκαταλείψεως αὐτῶν. — Ἡ καταστροφὴ καὶ ὁ καταποντισμὸς τοῦ ὡραίου ἀτμοπλοίου Πατρίδος. — Τὸ παρ' ὀλίγον ναυάγιον τοῦ πέρουσι εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Φανερωμένης μεταγαγόντος 650 ἐπιβάτας, παρ' ὀλίγον καταβροχθιζομένου ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος. — Τέλος

τὸ τρομερὸν ἐκ τῆς ἀκηδίας προελθὸν δυστύχημα τῆς Εὐνομίας μᾶς ὀδηγεῖ νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι κατέστη ἀνάγκη ἀναπόφευκτος νὰ λάβῃ εἰς τὸ μᾶλλον ἡ ἐταιρία αὕτη τὴν πρόνοιαν νὰ προμηθευθῇ καὶ φέρῃ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἀτμοπλοίων αὐτῆς τοῦλάχιστον ἀνὰ 300 σωσίβια πρὸς σωτηρίαν βεβαίαν τῶν ὅσοι κατ' ἀτυχίαν ἤθελόν ποτε παρακινδυνεύσει τὴν ζωὴν αὐτῶν. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν καὶ πλείστα ἄλλα ὑποδείγματα, νομίζομεν ὅμως ὅτι τὸ πρὸ ἔτους δοκιμασθὲν ἐν Εὐρώπῃ καὶ μεγάλην ἐπιτυχίαν σχὸν εἶναι τὸ ἐξῆς, ἐπιτρέπον εἰς τοὺς ναυαγοῦντας ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐπὶ ἡμέρας νὰ ἐπιπέσωσι περιμένοντες βοήθειαν πλοίου ἢ καὶ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς.

Τὸ μηχανήμα τοῦτο ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ Stoner, τοῦ ἐκ Νέας Ὑόρκης, συνίσταται δὲ ἐκ πλατείας ἀπὸ φελλὸν ζώνης, περιλαμβανούσης τὸ ἄνω μέρος τοῦ στήθους, καὶ ἐκ τινος ἐνδυμασίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν σάκκου, ἀδιαβρέκτου πανίου, περιβάλλοντος ὅλον τὸ σῶμα ἐκτὸς τοῦ προσώπου. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ βραχίονες φέρουσι πτερύγια ἐν εἴδει παλάμης. Τὸ ὅλον σύστημα φέρει ὡς ἔρμα δύο βάραι ἐκ μολύβδου, ὅπως κρατῆται ἐντὸς τῆς θαλάσσης τὸ σῶμα ὄρθιον. Ὁ ἐφευρετής, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ναυαγῆσας πρέπει νὰ δύναται καὶ νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ, προσεκολλήσατο δοχεῖόν τι ἐκ ζίγκου, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ ὕδωρ καὶ τροφὰς μέχρι διαρκείας ὀκτὼ ἡμερῶν.

Ὅπως ὁ ζῶν οὗτος σημαντὴρ, ἐν τῇ θαλάσῃ διατελῶν, κατορθώσῃ νὰ γίνηται δρατὸς, ὁ ἐφευρετής δίδει αὐτῷ τὰ μέσα νὰ κάμῃ σημεῖον. Οὕτω τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος δοχεῖον περιέχει πυρσολῆνας καὶ πυρσοὺς διὰ τὴν νύκτα, μικρὰν δὲ σημαίαν διὰ τὴν ἡμέραν. Ὁ ναυαγῶν ἄρα καὶ φέρων τὸ σωσίβιον τοῦτο ἔχει τὴν βεβαιότητα νὰ ἐλκύσῃ ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων τὴν τε νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.

